

УДК 338.24

Наталя Кирея, Віктор Паляниця

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ІНСТИТУЦІАЛІЗАЦІЯ РИЗИКОФОРМУЮЧИХ ЧИНИКІВ ЯК ЗАСІБ ПРОГНОЗУВАННЯ КОМПЛЕКСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗАГРОЗ

Natalja Kyreia, Victor Palianytsia

INSTITUTIONALIZATION OF RISK-FORMING FACTORS AS A TOOL OF PREDICTION OF COMPLEX ECONOMIC THREATS

У глобальному співтоваристві констатується поява нових трендів та феноменів, ігнорування яких може спричинити комплексні економічні загрози та непередбачувані наслідки. Тому необхідне привернення уваги до нових реалій економічної безпеки та розкриття і конкретизація напрямів та інструментів мінімізації ризиків, що виникають.

Економіці багатьох держав останнього часу притаманна наростаюча нестабільність. Частота наростання криз та їх дедалі деструктивний вплив на національні господарства супроводжуються виникненням нових політико-економічних загроз. Новітні ризики складають конфронтаційна самоідентифікація та тренди конфліктності із застосуванням військової сили й загрози глобальній і регіональній безпеці. Ці положення можуть бути екстрапольовані до реалій України, насамперед у зв'язку з анексією Криму. Інструментами протидії ризикам можуть стати системні перетворення економіки України і орієнтація ринкових інститутів на розвинуті європейські країни, введення жорстких і дієвих санкцій з боку світової спільноти до країн-агресорів. Для цього доцільно провести інституціалізацію ризикоформуючих чиників.

Інституціалізація ризикоформуючих чиників – процес виникнення і становлення ринкоорієнтованих інститутів як ключових структурних елементів безпеки економіки держави. Інакше кажучи, інституціалізація – це заміна волатильної поведінки на прогнозовану, яка очікується і регулюється. Як і будь-який інший складний суспільний процес, інституціалізація є тривалою і поступовою. Для її здійснення необхідні такі умови:

1. Об'єктивна потреба, усвідомлювана в суспільстві як загальнозначуща, загальносоціальна, загальноекономічна. Її задоволення можливе тільки у процесі спільної взаємодії ринкових суб'єктів.

2. Наявність особливого, притаманного конкретному інституту економічного середовища – системи цінностей, економічних норм і правил.

3. Наявність необхідних ресурсів (матеріальних, фінансових, трудових, інформаційних), які суспільство повинне стабільно поповнювати шляхом капіталовкладень у них та підготовкою кадрів.

У процесі інституціалізації складаються основні структурні ознаки, що характеризують економічні інститути в сучасному суспільстві. Вони мають універсальний характер і охоплюють: 1) певну сферу господарських відносин, 2) установи для організації спільної діяльності людей, уповноважених виконувати соціальні, організаційні, управлінські ролі та функції 3) норми і правила відносин між ринковими суб'єктами, що належать до сфери діяльності інституту 4) систему санкцій за невиконання ролей, норм і стандартів поведінки 5) матеріальні засоби.

Отже, інституціалізація є процесом, за якого певна економічна загроза починає усвідомлюватися як загальноекономічна, а не індивідуальна. Для її реалізації у суспільстві встановлюються особливі норми поведінки, формуються відповідні ролі, виділяються ресурси.

Література:

1. Вітлінський В. В., Великоіваненко Г. І. Ризикологія в економіці та підприємстві: Монографія. – К.: КНЕУ, 2004. – 480 с.
2. Капіталізм, соціалізм і демократія [Текст] / Й. А. Шумпетер ; пер.з англ. В. Ружицький, П. Тарашук. – К. : Основи, 1995. – 528 с.
3. Управління ризиками в інноваційній діяльності: навч. посібник – 2 вид., перероб. і доп. / О.С. Кузьмін, Н.Ю. Подольчак, Н.І. Подольчак, Л.Г. Вербицька. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. – 240 с.